

WAYS OF DEVELOPING LOGICAL THINKING IN PRESCHOOL CHILDREN THROUGH ELEMENTARY MATHEMATICS ACTIVITIES

Ubaydullaeva Miyassar 1st year master's student,
Scientific supervisor: associate professor Ibragimova Lizakhan Avezovna
NSPI named after Ajiniyaz

Summary: This article covers the development of logical thinking in preschool children through elementary mathematical activity.

Keywords: preschool education, logical thinking, didactic games, visual aids, mathematical concepts, intellectual development, teacher's activity.

ELEMENTAR MATEMATIKA FAOLIYATI ORQALI MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MANTIQUIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI

Ubaydullaeva Miyassar 1-kurs magistranti,
ilmiy rahbar docent Ibragimova Lizaxan Avezovna
Ajiniyoz nomidagi NDPI

Annotatsiya: Ushbu maqolada elementar matematika faoliyati orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish masalalari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, mantiqiy fikrlash, didaktik o‘yinlar, ko‘rgazmali vositalar, matematik tasavvurlar, intellektual rivojlanish, tarbiyachi faoliyati.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tizimida bolalarning intellektual salohiyatini rivojlantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bolalarda mantiqiy fikrlashni erta yoshdan shakllantirish ularning keyingi ta’lim bosqichlarida muvaffaqiyatli o‘qishi uchun mustahkam poydevor yaratadi. Ushbu jarayonda elementar matematika faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi, chunki matematika bolani tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish va xulosa chiqarishga o‘rgatadi.

Mantiqiy fikrlash - bu bolaning predmet va hodisalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni anglash, sabab-oqibat munosabatlarini tushunish va muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatidir. Maktabgacha yoshda mantiqiy fikrlash ko‘proq amaliy harakatlar, ko‘rgazmali vositalar va o‘yin faoliyati orqali rivojlanadi. Shu sababli matematik tushunchalarni berishda quruq tushuntirishdan ko‘ra, faoliyatga asoslangan yondashuv samaraliroq hisoblanadi.

Elementar matematika faoliyati bolalarda quyidagi ko‘nikmalarni shakllantiradi: son va miqdor haqidagi dastlabki tasavvurlarni rivojlantirish, taqqoslash va guruhlash malakalarini hosil qilish, mantiqiy ketma-ketlikni tushunishga o‘rgatish, muammoni hal qilishda fikrlash jarayonini faollashtirish.

Matematik mashg‘ulotlar jarayonida bolalar nafaqat hisoblashni, balki o‘z fikrini asoslab berishni, savollarga javob topishni ham o‘rganadilar.

Elementar matematika faoliyati orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish quyidagi yo‘llar orqali amalga oshiriladi:

-Didaktik o‘yinlardan foydalanish. Didaktik o‘yinlar bolalarning qiziqishini oshirib, ularni faol fikrlashga undaydi. Masalan, “Qaysi biri ortiqcha?”, “Tartibni davom ettir”, “Sonni top” kabi o‘yinlar orqali bolalar tahlil va taqqoslashni o‘rganadilar.

-Ko‘rgazmali vositalar bilan ishlash. Rangli geometrik shakllar, kublar, sanash cho‘plari orqali bolalar abstrakt tushunchalarni aniq tasavvur qila boshlaydilar. Bu esa mantiqiy xulosalar chiqarishga yordam beradi.

-Muammoli vaziyatlar yaratish. Tarbiyachi bolalar oldiga kichik muammoli topshiriqlar qo‘yishi mantiqiy fikrlashni faollashtiradi. Masalan, teng bo‘linmagan buyumlarni adolatli taqsimlash vazifasi bolani mustaqil fikrlashga undaydi.

-Kundalik hayot bilan bog‘lash. Matematik tushunchalarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lash bolalarda mustahkam bilim hosil qiladi. Masalan, o‘yinchoqlarni sanash, mevalarni taqqoslash orqali mantiqiy fikrlash rivojlanadi.

Elementar matematika faoliyatini samarali tashkil etishda tarbiyachining pedagogik mahorati muhim o‘rin tutadi. Tarbiyachi bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda mashg‘ulotlarni tashkil etishi, bolalarni mustaqil fikrlashga yo‘naltirishi lozim. Rag‘batlantirish va ijobiy baholash bolalarda o‘ziga ishonchni oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, elementar matematika faoliyati maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biridir. Didaktik o‘yinlar, ko‘rgazmali materiallar va muammoli vaziyatlar orqali tashkil etilgan mashg‘ulotlar bolalarning intellektual rivojiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu bois maktabgacha ta‘lim muassasalarida matematika faoliyatiga alohida e‘tibor qaratish muhim hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” PQ-4312-son qarori. – Toshkent.
2. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi. – Toshkent, 2022.
3. Sh.Sodikova. **Maktabgacha pedagogika** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
4. Sh.Sodikova. **Maktabgacha ta‘limda ta‘lim va tarbiya texnologiyalari.**– Toshkent: Bookmani print, 2022.